

A CitizenGO „Le a kommunista utcanevekkel!” kampányának szándéki összegzése

A „Le a kommunista utcanevekkel!” petíció 12 000 támogatója nevében felülvizsgálatát kérjük 30 állásfoglalásnak, amelyekí

- „A Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása Magyarország önkormányzatai közterületeinek elnevezéseiről 2011. Évi CLXXXIX. törvényben biztosított felhatalmazás alapján” (https://2015-2019.kormany.hu/download/c/fc/f0000/Onkenyuralmi_nevek_egyesített_tabla-MTA_állásfoglalása.pdf) és az
- „Összefoglaló a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezésekkel összefüggő szakmai vizsgálatról” (https://mta.hu/data/dokumentumok/hatteranyagok/akademiai_szabalyozasok/osszefoglalalo_XX._szazadi_onkenyuralmi_rendszerek_b.pdf) című dokumentumokban szerepelnek.

Az MTA elnöki titkárságvezetőjével, Böhm Gergely úrral és munkatársával 2024. június 4-én tartott megbeszélésünkön született megállapodás alapján kérjük az alábbi listában szereplő harminc utcanév állásfoglalásának felülvizsgálatát és helyesbítését.

Legelőször néhány általános megjegyzés.

Legszembetűnőbb a „nem javasolt” és „aggályos” címkék sarkalatosságának hiánya, elégtelensége. Holott a törvény célja az egyértelműség: annak megállapítása, hogy valami alkalmas vagy nem alkalmas közterületek és intézmények elnevezésére. Az pedig, hogy egy utca- vagy intézménynév eredeti jelentése „mára [...] kikopott”, nem kellően bizonyított.

Nincs körültekintően megvizsgálva a névadás jellemző ideje, motivációja, generációkon átívelő jelentéstartalma és szocializációs ereje. Nincs mérlegelve az az értékvesztés, ami az eredeti utca- és intézménynevek helyettesítéséből fakad.

Az életrajzi adatok rendkívül hiányosak, de még a „nem javasolt” kategóriában is számos csúsztatással találkozunk. Olykor az elutasítások sem valódi indokkal lettek ellátva, az érvelés pedig kifejezetten ellentmondásos.

A kommunista-marxista ideológiarendszert érthetetlen módon igyekeznek kimagyarázni. A Nemzetközi Munkásszövetséget, másnéven Internacionálét például jellemzően „szocialistának” minősítik, egyértelmű kommunista jellege ellenére, a szociáldemokraták szélsőséges ága, a Károlyi-féle forradalom és a tanácsköztársasági diktatúra alsóbb szintjei felmentést kapnak.

Ezek alapján a következő utca- és intézménynevekre kérjük az Akadémia újabb, revideált állásfoglalását, „nem használhatóvá” nyilvánítását.

1. Áchim András: Az MTA szerint Áchim András neve azért használható közterület elnevezésére, mert bár a kommunista diktatúra idején vált általánossá, maga a személy „nem vett részt XX. századi önkényuralmi rendszerek megalapozásában vagy fenntartásában”, és erőszakos halált halt. Csakhogy Áchim András – akit annak idején politikai lázítás és osztály elleni izgatás címen eljárás alá vontak – utcanévként való használatát nem lehet halálának körülményeivel megindokolni. Mivel neve a kommunista diktatúra idején vált elterjedtté, és gyakran politikai propagandacélokat szolgált, közterületeken való használata a kommunizmus népszerűsítését eredményezi.

2. Alkotmány: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben a név továbbra is a kommunista értelemben vett „alkotmányt” idézi, ami a történelmi alkotmányt váltotta fel, és mára el is törölték. Ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

3. Béke: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben a név továbbra is a kommunista értelemben vett „békét” idézi, ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

4. Fejlődés: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben a név továbbra is a kommunista értelemben vett, utópisztikus „fejlődést” idézi, ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunizmus propagálását közterületeinken.

5. Frankel Leó: Az MTA szerint Frankel Leó nem vett részt XX. századi önkényuralmi rendszerek megalapozásában vagy kiépítésében, így neve használható közterület elnevezésére. Mi ezzel szemben úgy gondoljuk, hogy Frankel aktív szerepe az I. Internacionáléban, a párizsi kommün vezetésében és a Munkáspárt alapításában, amelyek mind kommunista szervezések voltak, a kommunizmus előfutárává és megalapozójává teszi. Mivel nevének közterületen való használata a kommunizmus népszerűsítését eredményezi, javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését.

6. Gagarin: Az MTA szerint Jurij Gagarin neve használható közterület elnevezésére, mivel nem vett részt közvetlenül az önkényuralmi politikai rendszer fenntartásában, és emberi, tudományos teljesítménye elismert világszerte. Ugyanakkor az MTA is elismeri, hogy Gagarint évtizedeken át a kommunista emberideál mintaképeként állították be, használták a kommunikációban. Épp azért tették nevét utcanévvé, hogy a kommunista emberideált népszerűsítsék. Emberi és tudományos teljesítménye mellékes ebben a kontextusban. Emiatt nevének közterületen való használata a kommunista ideológia népszerűsítését eredményezi. Kérjük tehát a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését.

7. Győzelem: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Valójában a név továbbra is a kommunista értelemben vett „győzelmet” idézi, ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

8. Haladás: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Valójában a név továbbra is a kommunista értelemben vett „haladást” idézi, ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

9. Koltói Anna: Az MTA szerint Koltói Anna neve használható közterület elnevezésére, mivel nem vett részt XX. századi önkényuralmi rendszerek megalapozásában vagy fenntartásában. Mi ezzel szemben úgy gondoljuk, hogy Koltói Anna aktív szerepe a munkásmozgalomban a kommunista diktatúra idején vált ismertté, és politikai célból neveztek el róla utcákat. Az sem lehet indok, hogy erőszakos halált halt, mert ez önmagában nem elegendő ok a névhasználatra. Emiatt neve közterületen való használata a kommunizmus népszerűsítését eredményezi. Javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését.

10. Köztársaság: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben mi úgy gondoljuk, hogy a név továbbra is a kommunista értelemben vett forradalmi „köztársaságot” idézi. Javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

11. Lukács György: Az MTA állásfoglalása szerint „mivel Lukács György kétségtelenül részt vett a kommunista rendszer megalapozásában, kiépítésében és fenntartásában, a törvény erejénél fogva Lukács Györgyről közterület nem nevezhető el.” Ezután viszont így folytatják: „Ez a szakvélemény nem arra vonatkozik, hogy tudósi kvalitásai alapján nevezhető-e el utca Lukács Györgyről”. Az ellentmondásos állásfoglalás világosan megmutatja a részrehajlást. Kérjük, a mentegetés helyett egyértelműen foglaljanak állást amellet, hogy a kommunista rendszer megalapozásában és fenntartásában részt vevő személyek neve nem kerülhet közterületekre, függetlenül tudományos érdemeiktől.

12. Május 1.: Az MTA állásfoglalása szerint május 1. ünnepe a munka ünnepeként és munkaszüneti napként használható. Szerintük a kifejezés közvetlenül nem utal XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre, annak ellenére, hogy a kommunista diktatúra egyik kiemelt ünnepe volt. Az állásfoglalás azt is kiemeli, hogy 1955 óta XII. Piusz pápa rendelkezése alapján május 1-jén van Munkás Szent József ünnepe. Ezzel az érveléssel azonban nem értünk egyet. Május 1. kommunista diktatúra alatt szerzett jelentősége és politikai céllal való felhasználása nem hagyható figyelmen kívül. Kérjük, ne engedélyezzék a név használatát, mivel a kommunista rendszerhez kapcsolódó ünnep közterületen való megőrzése a kommunista diktatúra népszerűsítését eredményezi.

13. Makarenkó: Az MTA elismeri, hogy Anton Makarenko „munkássága egyes elemei tükrözték a kommunista önkényuralmi rendszer jellegzetességeit és hozzájárultak fenntartásához”. A következő félmondatban viszont azzal próbálják enyhíteni ezt, hogy „a harmincas évekre a szovjet pedagógia fő vonala eltávolodott a szabad közösségek építését célzó makarenkói reformpedagógiától.” Ez azonban nem kapcsolódik logikailag a mondat első feléhez, és nem enyhíti Makarenko szerepét a kommunista rendszerben. Problémás továbbá, hogy az MTA szerint „Makarenko nemzetközi tekintélye, pedagógiatörténeti jelentősége lehetővé teszi, hogy nevét közterület viselhesse.” Ez teljesen irreleváns a vizsgálat szempontjából. Javasoljuk, hogy az MTA álláspontját vizsgálja felül. Álljanak ki egyértelműen amellett, hogy a kommunista rendszer fenntartásában részt vevő személyek neve nem kerülhet közterületre, függetlenül egyéb érdemeiktől.

14. Mártírok: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben mi úgy gondoljuk, hogy a név továbbra is a kommunizmus „mártírjait” idézi, ezért javasoljuk a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

15. Marx Károly: Az MTA elismeri, hogy a törvény „szó szerinti értelmezése alapján az önkényuralmi rendszer megalapozói közé sorolhatnánk” Marxot (hogyan is lehetne egy törvényt másképp értelmezni, mint szó szerint?), majd sietnek megjegyezni, hogy „az önkényuralmi rendszer kiépítői és fenntartói közé semmi esetre sem sorolhatjuk”. Tovább enyhítik Marx felelősségét azzal, hogy „a marxizmus *leegyszerűsített* változatát több, később XX. századi önkényuralmat előkészítő politikai mozgalom igyekezett kisajátítani, és a kommunista diktatúrában a >*vulgárm marxizmus*< állami ideológiává vált” (saját kiemelések). Ez az érvelés ellentmondásos és nem elfogadható. Marx tanításai alapvetően hozzájárultak a kommunista diktatúra ideológiai megalapozásához, ezért kérjük az MTA-t, hogy vizsgálja felül állásfoglalását.

16. Micsurin: Az MTA annak ellenére jelöli „használható”-nak a Ivan Micsurinról való elnevezéseket, hogy elismeri: „az 1920-as évek végétől a liszenkoizmus-micsurinizmusra hivatkozva az elméletével és gyakorlatával ellentétes nézeteket képviselő tudósokat ellehetetlenítették, börtönbe zárták vagy kivégezték a kommunista diktatúra idején”, így „neve közvetlenül utal és összekapcsolódik az önkényuralmi rendszer idején történetekre” (sic!). Az MTA ismét a tudományos érdemekkel érvel („pályája korai szakaszának szakmai teljesítményét elismerik”), ami nem lehetne döntő érv. Az, hogy az ő nevében elnyomtak, börtönbe zártak vagy kivégeztek tudósokat, nem hagyható figyelmen kívül. Ezért úgy gondoljuk, hogy Micsurin neve közterületeken és közintézményekben való használata nem elfogadható, mivel ez a kommunista ideológia népszerűsítését eredményezi.

17. Mónus Illés: Az MTA elismeri, hogy a Tanácsköztársaság idején szakszervezeti vezető, majd a szocialista mozgalom „vezető ideológusa” volt. Mégis „használhatónak” ítélik, mivel állítólag „önkényuralmi politikai rendszer megalapozásában, kiépítésében és fenntartásában nem vett részt”. Valójában a Gestapo általi erőszakos halála tett belőle kommunista mártírt. Úgy gondoljuk, hogy életműve nem teszi alkalmassá utcanévné, mivel aktívan hozzájárult a marxista tanok elterjesztéséhez és az alkotmányos rendszer aláásásához.

18. Munkás: Az MTA szerint „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, de használata nem tiltható meg, mert önmagában nem utal önkényuralmi rendszerre. Ezzel szemben mi úgy gondoljuk, hogy a név továbbra is a kommunista értelemben vett „munkásokat”, mint forradalmi osztályt idézi. Javasoljuk hát a felülvizsgálatát és „nem használhatónak” minősítését, hogy elkerüljük a kommunista ideológia propagálását közterületeinken.

19. Nikosz Beloianisz: Az MTA elismeri, hogy Nikosz Beloianisz görög kommunista vezető volt, de szerintük neve használható közterület elnevezésére, mivel ma inkább a görög–magyar barátságot szimbolizálja, és szerintük nem vett részt XX. századi önkényuralmi rendszer megalapozásában. A valóságban Beloianisz neve elválaszthatatlanul kötődik a kommunista ideológiához. Az, hogy kivégezték, nem elegendő indok arra, hogy nevét közterület viselje. A kommunista falutelepítés sem méltó örökség a görög–magyar állami kapcsolatoknak. Kérjük az MTA-t, hogy vizsgálja felül állásfoglalását, mivel az elnevezés a kommunizmust népszerűsíti, ami elfogadhatatlan.

20. Pokrócz Ferenc: Az MTA állásfoglalása szerint Pokrócz Ferenc neve használható közterület vagy közintézmény elnevezésére, mivel véleményük szerint nem vett részt XX. századi önkényuralmi politikai rendszer megalapozásában, kiépítésében és fenntartásában. Az állásfoglalás figyelmen kívül hagyja Pokrócz Ferenc szerepét a kommunista diktatúrához kötődő tevékenységekben. Az MTA maga is elismeri, hogy „vezetésével alakult meg a helyi Nemzeti Tanács”, ami egyértelműen az önkényuralmi hatalomátvétel része volt. Szerepe tehát a hazai diktatúra megalapozásában megkérdőjelezhetetlen. Emiatt neve nem használható közterület vagy közintézmény elnevezésére, mivel ez a kommunizmus népszerűsítését eredményezheti.

21. Ortutay Gyula: Bár Ortutay az MTA tagja volt, „1945-től kezdve szorosan együttműködik a kommunista vezetőkkel”. Azt sem felejtik el megemlíteni vele kapcsolatban, hogy miniszterként „fontos szerepe volt az iskolák államosításában.” Szemben az MTA semleges állásfoglalásával, ezek és más életrajzi adatai elégtelenné teszik őt az utcanévként való szerepléshez. Kérjük az állásfoglalás felülvizsgálatát, hogy hasonló kollaboráns magatartásra ne adjon példát ifjúságunk számára.

22. Schönherz Zoltán: Az MTA állásfoglalása szerint Schönherz Zoltán neve használható közterület elnevezésére, mivel önkényuralmi rendszer megalapozásában, kiépítésében és fenntartásában nem volt szerepe. Azonban mi úgy gondoljuk, hogy az állásfoglalás figyelmen kívül hagyja tevékenységének és nevének kommunista rendszerhez való szoros kötődését. Az MTA maga is elismeri, hogy Schönherz Zoltán aktív szereplője volt a kommunista mozgalomnak, a Kommunisták Magyarországi Párt háborúellenes agitációjának szervezője, és az illegális Szabad Nép szerkesztésében is részt vett. Nevét a kommunista rendszer gyakran használta propagandacélokra, így az összekapcsolható az önkényuralmi rendszer fenntartásával. Az, hogy Schönherz Zoltánt a háború alatt kivégezték, nem elegendő indok arra, hogy nevét közterület viselje. A róla elnevezett utcanévek a kommunista ideológiát népszerűsítik. Ezért kérjük az MTA-t, hogy vizsgálja felül állásfoglalását.

23. Somogyi Béla: Bár a Tanácsköztársaságban szerepet nem vállalt, azt az MTA is elismeri, hogy „nevének használata közterület vagy közintézmény elnevezésében a kommunista diktatúra idején vált általánossá”. Itt is érvényesül, hogy csak azért, mert valaki

a fasizmus áldozata, még nem válik automatikusan példaképpé. Illetve csak azért, mert valakit a kommunista propaganda felhasznált, még nem kell hősként tisztelni utcaneveinkben. Kifogásoljuk, hogy az MTA elfelejti megemlíteni Somogyi Béla mozgalmi életét: államtitkár volt a Károlyi Mihály-féle forradalmi kormányban, majd tagja volt a Tanácsok Országos Gyűlésének is. Ezek alapján nem méltó, hogy nevét közterület vagy intézmény viselje.

24. Somogyi József: Az MTA annak ellenére hagyja jóvá nevének használatát, hogy Somogyi József „az Elnöki Tanács tagja” volt a kommunista diktatúra idején. Miközben hosszan méltatják pályafutását, elfelejtik megjegyezni, hogy a marxista ideológia fő művészi kifejezőjeként aktívan hozzájárult a rendszer konszolidációjához, a propagandagépezet részeként. Szükségesnek látjuk nevét „nem használhatóvá” nyilvánítani, a történelmi igazságosság jegyében.

25. Stromfeld Aurél: Miután elismerik, hogy „kétségtelenül aktívan részt vett a Tanácsköztársaság, tehát egy önkényuralmi rendszer fenntartásában” az MTA mégis használhatónak tartja Stromfeld ezredes úr nevét közterületekhez és intézményekhez. Az állásfoglalásban még az is elhangzik, hogy a legitim bíróság 1920 júliusában felségárulás és közcsendháborítás vádjával szabadságvesztésre ítélte, és csak az 1945 utáni új berendezkedés rehabilitálta. Arra kérjük az MTA-t, maradjon következetes és adjon ki új állásfoglalást Stromfeld Auréllra vonatkozóan is.

26. Szabadság: Az MTA-val egyetérthetünk, hogy „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”. Más propaganda-kulcsszavakhoz hasonlóan azóta is a kommunista értelemben vett „szabadságra” vonatkozik. Véleményünk szerint a „felszabadításhoz” hasonló megítélés alá kell eszen, és az általa elfedett eredeti utcanevek visszaállítását kell szorgalmazni.

27. Szabó Ervin: Szabót irodalmi tevékenységét méltatva ítéli utcanévként használhatónak az MTA. Érvelésükben elismerik, hogy „közel állt hozzá a forradalmi terror gondolata”, de mivel az 1918. októberi események előtt elhunyt, nem vádolható tettlegességgel. Életrajzához hozzátehetnénk, hogy a Tisza István elleni merénylet kitervelője és felbújtója volt. Ilyen módon – még ha maga nem is ragadott fegyvert a diktatúráért, alkalom híján – elvakult ideológusként, az önkényuralomhoz vezető út kiépítőjeként tekinthetünk rá. Intézmény- és közterület-nevekben való továbbélése az anarchizmust és a kommunizmust népszerűsíti Magyarországon.

28. Szántó Kovács János: Az MTA állásfoglalása szerint Szántó Kovács János a „helyi agrárszocialista mozgalom vezetője volt”, „szocialista rendbontóként” elítélték, majd a kommunizmus hőst faragott belőle. Mégis használhatónak ítélik, mintegy érveként hozva fel, hogy „helyi kultusza” van Hódmezővásárhelyen és Orosházán. Kifogásoljuk, hogy az MTA nem tekint ennek a kultusznak az eredetére és az identitásképző hatására. A Szántó Kovács Jánosról elnevezett közterületek a kommunista nosztalgia továbbélését biztosítják.

29. Terv: Jellemző módon az MTA állásfoglalása semlegesnek állítja be a Terv utcákat. Azzal, hogy „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá” egyszersmind elismerik, hogy a kommunista értelemben vett tervgazdálkodásra vonatkozik.

Magyarországon a XX. századból származó Terv utcanév kizárólag önkényuralmi politikai rendszerre utal. Fenntartása, felmentése elfogadhatatlan.

30. Új élet: Itt is azzal szembesülünk, hogy bár „az elnevezés a kommunista diktatúra idején vált gyakorivá”, használatát az MTA szerint nem tiltja törvény. Talán nem ismerik a kommunista közhelyt, ami a Szovjetunió XXII. kongresszusán is megfogalmazódott: az új típusú, új módon gondolkodó ember megteremtését, az új élet kialakítását egy új társadalom reményében. Így függ össze a Terv, az Új élet és hasonló utcanévek sorsa, melyek átszövik hazánkat. Véleményünk szerint komolytalan azt feltételezni, hogy a kommunizmusban elnevezett Új élet utcák jelenthetnek bármi mást – pl. az azonos nevű katolikus újságot –, mint a kommunizmus örökségét.

Végül ismételten fogadják a petíció szövegét, annak eredeti formájában.

Tisztelt Elnök Úr!

Alulírottak felszólítjuk a Magyar Tudományos Akadémiát, újítsa meg állásfoglalásait a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezésekről. Hiányosnak, elégtelennek és károsnak tartjuk a 2012. évi CLXVII. törvény által szakmai véleményezésre feljogosított Magyar Tudományos Akadémia megnyilvánulásait a kérdésben.

Az Önök történelmi felelőssége, hogy a kommunizmus velünk él közttereink nevében. Romboló ideológiák gondolkodói, szervezői és kollaboránsai a múlt sötét árnyékát vetítik nemzetünkre. Amit tovább adunk, az gyermekeink jövőjét és állami berendezkedésünkbe vetett hitét ingatja meg.

Önnek, Elnök Úr, és a Magyar Tudományos Akadémiának módjában áll, hogy alázatosan felülvizsgálva állásfoglalásait, eltüntesse a marxizmus propagandaneveit a közterületekről.

A kommunizmus közvetlenül fenyegeti a vallást, a családot és a magántulajdont. Kötelességünk megvédeni társadalmunk ezen pilléreit. Legfőbb ideje, hogy az elnyomást szimbolizáló, hamis történelmet mitizáló személyek és események nevei lekerüljenek az utcatáblákról. Váltsuk fel őket a szabadságot megelevenítő hősekkel, hőstettekkel, egy egészséges nemzeti öntudat reményében.

Kelt: Székesfehérvár, 2024.07.15.

A CitizenGO közösségének nevében:

Teleki Béla

kampányfelelős,

történész doktorandusz PPKE BTK

magyar@citizengo.net

<https://citizengo.org/hu>